

**ВИСНОВОК
ГРОМАДСЬКОЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ**

від «7» грудня 2014 р.

Назва законопроекту	Про заборону фінансових пірамід в Україні
Номер законопроекту	0959
Дата реєстрації	27.11.2014
Ініціатор законопроекту	Кабінет Міністрів України
Веб-адреса картки законопроекту на сервері ВРУ	http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=52411
Головний комітет ВРУ	Не визначено
Інші комітети	Не визначено
Етапи проходження законопроекту	Передано на розгляд керівництву (05.12.2014)
Висновок Головного науково-експертного управління ВРУ	Може бути прийнятий за основу з наступним урахуванням висловлених зауважень та пропозицій (11.06.2013)
Висновок профільного Комітету ВРУ	Комітет рекомендує прийняти за основу (18.06.2013)
Інші висновки	Відсутні
Корупційна небезпечність проекту (за 5-бальною шкалою)	3
Суспільна важливість проекту (за 5-бальною шкалою)	4
Висновок та рекомендації	Виявлено корупційні ризики. Врахувати під час підготовки законопроекту до другого читання.

Виконавець: Роман Склярів, експерт Центру політичних студій та аналітики.

Перевірив: Микола Хавронюк, директор з наукового розвитку Центру політико-правових реформ, доктор юридичних наук, професор.

РЕЗУЛЬТАТИ ГРОМАДСЬКОЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Корупціогенні фактори

	<i>Корупціогенний фактор</i>	<i>Кількість норм</i>
1)	неправильне визначення функцій, повноважень (обов'язків) і відповідальності певних суб'єктів (органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб, інших осіб, на яких поширюється дія Закону «Про запобігання корупції»):	3
	- визначення компетенції за формулою «має право»;	-
	- широта дискреційних повноважень;	2
	- надмірна свобода підзаконної нормотворчості;	-
	- відсутність відповідальності за правопорушення;	-
2)	колізії і вади законодавчої техніки;	-
	- колізії;	-
	- корупціогенні вади законодавчої техніки;	1
3)	прогалини в регулюванні:	-
	- прогалини в нормах матеріального права;	-
	- відсутність або недостатність контролю і прозорості;	-
	- відсутність або недостатність адміністративних і судових процедур;	-
	- відсутність або недостатність конкурсних (аукціонних) процедур;	-
4)	неправильне визначення умов реалізації належного особі – одержувачу публічних послуг права (необґрунтовані обтяження при його реалізації) або умов виконання обов'язку;	-
5)	неправдиві цілі прийняття законопроекту.	-
	Всього	3

Задекларована суть законопроекту

<i>Мета</i>	<i>Спосіб досягнення</i>
Заборона діяльності фінансових пірамід в Україні.	Визначення поняття „фінансова піраміда”. Встановлення заборони створення, сприяння діяльності фінансових пірамід та розповсюдження реклами фінансових пірамід. Встановлення кримінальної відповідальності за організацію або сприяння діяльності фінансової піраміди.

Яким чином може працювати корупційна схема (у т.ч. хто може одержати неправомірну вигоду, а хто може постраждати):

Визначення терміну «фінансова піраміда», яке пропонується законопроектом («будь-які операції з фінансовими активами... з метою набуття або можливості набуття вигоди для себе чи інших осіб за рахунок перерозподілу активів інших осіб, зокрема без провадження фактичної господарської діяльності»), є неконкретним і неточно описує метод функціонування фінансової піраміди. Крім того, передбачивши покарання за «створення умов для фінансової піраміди», законотворець не визначив характер й ознаки таких умов.

Усе це створює передумови для вільного тлумачення цих формулювань правоохоронними органами і судами з метою отримання неправомірної вигоди.

Ключові наслідки

Стаття Закону	Корупціогенний фактор	Наслідок
Ст. 1	<p>Широта дискреційних повноважень. Визначення «фінансової піраміди» у законопроекті зводиться до заборони фінансових операцій з «перерозподілу активів інших осіб», якщо вони здійснюються «з метою набуття або можливості набуття вигоди для себе чи інших осіб, зокрема без провадження фактичної господарської діяльності».</p> <p>Але формулювання «перерозподіл активів інших осіб» не досить ясно описує принцип роботи фінансових пірамід, і є неконкретним. Зокрема неясно, що саме слід розуміти під «перерозподілом», як саме і між ким він має відбуватись.</p>	<p>Акцент саме на «перерозподілі активів інших осіб» дає можливість його досить вільного тлумачення правоохоронними органами на практиці, зокрема, з метою отримання неправомірної вигоди.</p>
Ст.190 ¹ КК	<p>Широта дискреційних повноважень. Пропонується карати не лише за «залучення (отримання) фінансових активів за допомогою фінансової піраміди», а й «створення умов» для фінансової піраміди. Водночас неясно, що саме слід розуміти під «умовами», який характер й ознаки вони повинні мати для їх ідентифікації.</p>	<p>Враховуючи те, що санкція за правопорушення передбачена надзвичайно серйозна (позбавлення волі на строк до восьми років), вказана розмитість у формулюваннях може бути використана правоохоронними органами і судами з метою отримання неправомірної вигоди.</p>
Ст.190 ¹ КК	<p>Корупціогенні ваді законодавчої техніки. Злочином пропонується визнати умисне створення умов для фінансової піраміди, пропонування участі у ній або залучення (отримання) фінансових активів за допомогою фінансової піраміди. При цьому ті самі дії, вчинені за попередньою змовою групою осіб, визначено лише у ч. 2 ст. 190-1.</p> <p>Між тим, специфікою фінансової піраміди є неможливість її побудови однією особою. Створення ж умов для вчинення злочину, відповідно до ст. 14 КК України є формою готування до злочину.</p> <p>Неясно також, яким чином (див. ч. 3 і 4 ст. 190-1) «умисне створення умов для фінансової піраміди» і «пропонування участі у ній» можуть бути вчинені «у великих розмірах» та «особливо великих розмірах».</p>	<p>Штучне створення конкуренції норм кримінального закону, ускладненість кваліфікації злочину може бути використана правоохоронними органами і судами з метою отримання неправомірної вигоди.</p>

Рекомендації: Для усунення зазначених корупціогенних чинників необхідно внести відповідні зміни до проекту Закону «Про заборону фінансових пірамід в Україні», зокрема, конкретизувати поняття «фінансова піраміда», а також «умови для фінансової піраміди».

Відповідно до ч. 3 ст. 19 Закону «Про захист прав споживачів», заборонені дії, що вводять в оману, зокрема утворення, експлуатація або сприяння розвитку пірамідальних схем, коли споживач сплачує за можливість одержання компенсації, яка [переважно] надається за рахунок залучення інших споживачів до такої схеми, а не за рахунок продажу або споживання продукції.

Загалом необхідно виходити з того, що ознаками фінансової піраміди є:

- наявність організації, членство в якій набувається за умови внесення певних платежів, внесків чи іншої оплати і дозволяє отримувати прибуток членам організації залежно від кількості залучених ними учасників;

- ієрархічність такої організації – її члени входять в певні групи, якими керують керівники, що отримують прибутки від членів своєї групи. Найвищий керівник отримує прибутки від внесків всіх учасників;

- зібрані кошти не спрямовуються на купівлю ліквідних активів, а використовуються для виплат попереднім учасникам, реклами і доходу організаторів;

- принциповою відмінністю фінансової піраміди від реального бізнес-проекту є джерело виплати прибутку. Якщо сума виплат прибутку стабільно перевищує розмір доданої вартості, яку забезпечує цей бізнес, то проект є пірамідою.